

Kritéria hodnocení časopisů Directory of Open Access Journals (DOAJ)

Informace pro redaktory časopisů FF MU

DOAJ – Directory of Open Access Journals, <https://doaj.org>

- online adresář, který indexuje vědecké recenzované časopisy vydávané v režimu otevřeného přístupu
- nezisková organizace řízená Infrastructure Services for Open Access, <https://is4oa.org/>

Otevřený časopis = časopis, jenž poskytuje trvalý, okamžitý, bezplatný a svobodný přístup k veškerému obsahu časopisu.

Časopisy, jež chtějí požádat o přijetí do DOAJ, musí dodržovat zavedené **mezinárodní principy a standardy transparentnosti a dobré praxe vědeckého publikování**. Hodnotící kritéria DOAJ vycházejí z těchto standardů. DOAJ je spoluautorem *Principles of Transparency and Best Practice in Scholarly Publishing*.

Níže je výtah kritérií DOAJ zveřejněných na [www stránce pro vydavatele otevřených časopisů](https://doaj.org/publishers) <https://doaj.org/publishers>.

Pokrytí

- obory, vědní disciplíny: DOAJ indexuje časopisy ze všech vědních disciplín
- typ obsahu: vědecká periodika, která publikují výzkumné a přehledové odborné články a zpřístupňují je online v plném rozsahu
- úroveň: primární cílovou skupinu časopisu musí tvořit vědečtí a výzkumní pracovníci; u studentského časopisu musí mít nejméně 2 členové redakční rady titul Ph.D. nebo odpovídající
- obsah: nejméně třetina obsahu musí být složena z původních výzkumných a/nebo přehledových článků; veškerý obsah musí být dostupný online a bez omezení.
- jazyk: bez omezení

ISSN

- časopis musí mít ISSN registrované u ISSN.org; vychází-li časopis tiskem i elektronicky, platí ISSN pro obě formy

Přístup

- veškerý obsah časopisu (aktuální i předchozí čísla) musí být volně dostupný v režimu otevřeného přístupu
- Okamžitý přístup k plným textům, bez embarga.

- DOAJ nepřijímá časopisy hybridní, zpřístupňující jen část obsahu, nebo časopisy, u kterých je pro přístup k plnému textu nutná registrace uživatelů
- tištěná verze časopisu může být zpoplatněna

Organizace obsahu časopisu

- obsah časopisu musí být dostupný po jednotlivých článcích (nesmí být vystavena pouze celá čísla); 1 unikátní URL / článek, 1 html nebo PDF / článek (umožňuje přímé linkování na články z databází třetích stran).
- přehledná struktura, snadná navigace mezi články
- doporučeno je uspořádání článků do čísel a ročníků
- články v čísle řazeny v souladu s obsahem (Table of contents)
- u článků uvedena počáteční a konečná čísla stran; datum publikování
- doporučeno je používat unikátní identifikátory článků, např. DOI (podmínka pro DOAJ Seal)
- možnost vyhledávání/prohlížení
- veškerý obsah časopisu na jednom místě¹

Web časopisu

- každý časopis musí mít svoji vlastní webovou stránku (1 URL patřící jen danému časopisu)
- Tzv. „business information pages“ (poslání a cíle časopisu, redakční rada, pokyny pro autory, popis systému kontroly kvality, prohlášení o otevřeném přístupu, antiplagiátorská politika, licenční podmínky) musí být umístěny přímo na webu daného časopisu (nesmí být soustředěny mimo web časopisu např. jen na nějakém centrálním webu nakladatelství), event. na ně musí být přímo z domovské stránky časopisu linkováno
- web musí být celkově reprezentativní a přehledný; musí spolehlivě a jednoznačně charakterizovat dílčí informace o časopisu, jakými jsou:
 - zaměření a cíle (Aims and Scope)
 - popis redakčního procesu – přesný popis kontroly kvality, recenzního řízení (typ recenzního řízení, jak dlouho trvá doba od přijetí článku po jeho publikování, kritéria pro přijetí/odmítnutí článku aj.); všechny články musí projít recenzním řízením – časopisy bez recenzního řízení nebudou přijaty
 - redakční rada – úplná jména a afiliace (instituce, město, stát) s kontakty; minimální počet dle DOAJ je 5 členů redakční rady; informace musí být aktuální
 - podrobné a komplexní instrukce pro autory
 - pokyny pro odevzdání článku, instrukce k jednotlivým rubrikám časopisu
 - informace o recenzním řízení, kontrole kvality, informace o poplatcích aj.

¹ Na FF MU je politika zpřístupňování a archivace plných textů jednotně přes Digitální knihovnu FF MU v systému DSpace, ne v systému OJS, ve kterém jsou vytvořeny webové stránky časopisů. Vyjádření pro DOAJ v této otázce budeme zasílat do DOAJ.

- informace o autorských právech, licenčních podmínkách (zda bude držitelem práv k publikovanému článku časopis nebo zůstávají autorovi); autor musí být s AP / licenčními podmínkami obeznámen předem
- antiplagiátorská politika – prohlášení, jak časopis postupuje při vyhledávání/kontrolě plagiátů, název používaného softwaru
- podrobné pokyny k používanému citačnímu stylu
- kontaktní informace, e-mail
- informace o poplatcích za publikování nebo zpracování článku (*article processing charges (APCs); submission charges, page charges, colour charges...*); informace o poplatcích musí být uvedena i v případě, že časopis žádné poplatky nevybírá
- prohlášení o otevřeném přístupu (Open Access Statement) uvedené přímo na webu časopisu společně s odkazem na prohlášení z homepage
 - volně dostupný (free) neznamená open access
 - příklad prohlášení: *This is an open access journal which means that all content is freely available without charge to the user or his/her institution. Users are allowed to read, download, copy, distribute², print, search, or link to the full texts of the articles, or use them for any other lawful purpose, without asking prior permission from the publisher or the author. This is in accordance with the BOAI definition of open access.*
 - stručné prohlášení typu *This journal is open access* je možné pouze v kombinaci s prohlášením o veřejné licenci Creative Commons nebo ekvivalentních licenčních podmínkách, jinak je nutné použít rozsáhlejší prohlášení odpovídající definici BOAI³
- kontakty
 - úplný kontakt na redakci časopisu; e-mail musí být svázán se jménem konkrétní osoby; nesmí se používat e-maily mimo instituci (seznam, gmail...)
 - jméno a adresa vydavatele
- Obsahuje-li web časopisu reklamy, nesmí být irelevantní, obtěžující a snižovat důvěryhodnost časopisu.

Autorská a vydavatelská práva, licenční podmínky

- Pro autory i čtenáře musí být jednoznačně definovány podmínky užití a znovuužití díla, zvláště pokud časopis nepoužívá CC licence.
- Na webu musí být přesně deklarováno, kdo je držitelem autorských a vydavatelských práv.
- Pro obdržení značky DOAJ Seal musí autorovi zůstat zachována jeho autorská práva, jež nesmí být licencována výhradně a výlučně vydavateli časopisu. (Toto opatření směřuje

² Za účelem poskytování podlicencí musí vydavatel časopisu disponovat licencí v potřebném rozsahu. (Pokud je článek zpřístupněn pod CC BY-SA, uzavírá se případná licenční smlouva s odkazem na tyto licenční podmínky přímo s autorem).

³ Časopisy FF budou mít přidělenou CC licenci.

ponejvíce na severoamerický trh, kde je možný transfer autorských práv. V ČR toto možné není.)

- Vydavatelské smlouvy nesmí být v rozporu s licenční politikou.
- Dle DOAJ je optimálním způsobem licencování obsahu použití CC licencí. Někteří vydavatelé mohou použít vlastní licence, pokud jsou vzhledem k CC licencím ekvivalentní.
- CC licence nejsou pro DOAJ povinné, DOAJ je však upřednostňuje, a to především nejméně restriktivní licenci CC-BY. Přísnější CC licence však nebrání přijetí do DOAJ.
- Použití licence CC BY-ND nebo CC BY-NC-ND brání získání značky DOAJ Seal, viz dále.
- Licenci je nutno uvést v metadatech článku (html, XML) a v PDF ve strojově čitelné podobě.
- Časopis, který dovoluje pouze „fair use“, nebude do DOAJ přijat.
- Více informací naleznete např. na <https://doaj.org/rights>.

Archivace, dlouhodobá ochrana

- DOAJ doporučuje zálohování obsahu časopisu prostřednictvím některé z externích služeb LTPA (např. LOCKSS, CLOCKSS, Portico, PMC – PubMed Central), event. služby dlouhodobé ochrany digitální dokumentů provozované národními knihovnami. Informace o některých službách viz např. na http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_digital_preservation_initiatives.
- DOAJ o informace v Keepers Registry <http://thekeepers.org> a PubMed Central.
- Archivace a dlouhodobá ochrana třetí stranou nejsou podmínkou pro přijetí do DOAJ, tvoří však jednu z podmínek pro obdržení značky DOAJ Seal.

Autoarchivační politika (Deposit policy)

- Na webu časopisu musí být uvedeny informace o právech autorů týkajících se ukládání pre-print, post-print nebo vydavatelských verzí článků (self-archiving rights) na osobních webových stránkách autorů, v institucionálních nebo oborových repozitářích.
- Vhodné je zaregistrovat archivační politiku vydavatele v některém z mezinárodních registrů. Nejznámějším registrem archivačních politik je služba [SHERPA/RoMEO](#) (podmínka pro DOAJ Seal).

Plagiátorství

- DOAJ důrazně doporučuje využívat některou ze služeb pro detekci plagiátů.
- Na webu časopisu je třeba uvést prohlášení o kontrole plagiátů a název používaného softwaru.
- V případě, že je časopis členem COPE ([Committee on Publication Ethics](#)), je tuto skutečnost nutné rovněž uvést na webu.

Impact factor

- DOAJ nepodporuje používání Impact factoru a jeho zobrazování na webech časopisů. Je to v rozporu s etickými principy a principy otevřeného přístupu. DOAJ toto jednání považuje za nečestný způsob lákání autorů.

Před vyplněním přihlašovacího formuláře...

a) prostudujte si web DOAJ, zejména stránky a texty:

- Information for Publishers <https://doaj.org/publishers> (kritéria DOAJ včetně vyznačení minimálních požadavků)
- Information for Publishers. Publishing Disclaimer <https://doaj.org/publishers#disclaimer>

The applicant is responsible for providing accurate information when submitting an application for consideration. If the information provided is not sufficient or is incomplete, the application will not be considered. In cases where the information provided is found to be untrue, either during reviewing or even after admission, we reserve the right to reject or remove the journal with immediate effect and to not accept new applications for a period of 1 year. In cases where a single publisher has submitted more than 5 applications with false information, we reserve the right to remove all of the publisher's journals listed in DOAJ and to not accept any more applications for a maximum period of 3 years, depending on the number of journals for which false information was provided and the eventual number of repeated incidents.
- About DOAJ (Directory of Open Access Journals). Disclaimer <https://doaj.org/about#disclaimer1>

Scholarly journal titles on DOAJ are listed at the request of the journal editor or other person authorized and associated with the journal. Only journals complying with the DOAJ criteria are listed and decisions about listing, rejecting and de-listing are at the discretion of the DOAJ Editorial Team. DOAJ takes no responsibility for the journal, information provided by the journal, or content published in the journal. DOAJ disclaims itself from all liability arising out of any journal title listed, or the use of or inability to use information contained in the journal. DOAJ gives no guarantees or warranty whether express or implied including, but not limited to, the accessibility, accuracy, reliability, timeliness or content of these pages. We assume no responsibility, and shall not be liable for any breaches of agreement with other publishers/hosts/indices/lists, by listing a journal.

In no event shall DOAJ be liable for any direct, indirect, incidental, consequential damages, lost profits, business interruption arising out of or in connection with the use or impossibility to use this service.
- Principles of Transparency and Best Practice in Scholarly Publishing <https://doaj.org/bestpractice>
- COPE Core practices <https://publicationethics.org/core-practices>

b) připravte si odpovědi pomocí **xls verze formuláře**: <http://bit.ly/1MLszb4>

Online formulář: <https://doaj.org/application/new>

Celkem 54 otázek, rozdělených do 5 skupin:

- Basic journal information / Základní informace o časopisu (1–35)
- Quality and transparency of the editorial process / Kvalita a transparentnost redakční práce (36–43)
- How open is the journal / Otevřenost časopisu (44)
- Content licensing / Licencování obsahu (45–51)
- Copyright and permissions / Záležitosti autorských práv (52–54)

Informace vyplněné ve formuláři musí odpovídat informacím na webu časopisu. U řady otázek je třeba uvést přímo URL adresu stránky, na které se daná informace vyskytuje.

- Názvy časopisů se musí shodovat s názvy registrovanými u ISSN.org.
- Jako kontakt (otázka 9) musí být uvedeno celé jméno reálné osoby (ne Editor apod.)
- Formulář může být vyplněn a odeslán pouze jednou.
- DOAJ si vyhrazuje právo zamítnutí žádosti nebo okamžitého vyřazení časopisu. V případě, že formulář obsahuje nesprávné, nepravdivé nebo nepřesné informace, nebo v případě nezodpovězení některých otázek, bude žádost automaticky zamítnuta.
- Novou žádost lze podat s odstupem 1 roku. Pokud časopis uvede nepravdivé informace opakovaně, nebude moci požádat o přijetí do DOAJ po dobu tří let.

VYHODNOCENÍ

Proces hodnocení DOAJ

- Hodnocení časopisu probíhá na několika úrovních: výkonní editoři, editoři, lokální editoři.
- Nejprve je doručěn automatický e-mail potvrzující zařazení časopisu do procesu hodnocení – postoupení přihlášky editorovi DOAJ.
- Druhý automatický e-mail je doručěn v okamžiku, kdy začne vlastní proces hodnocení.
- Každá žádost se posuzuje manuálně. Editor časopisu může v průběhu hodnocení dostávat od hodnotitele doplňující otázky a doporučení.
- Z důvodů velkého množství žádostí může rozhodnutí o přijetí/nepřijetí trvat až 6 měsíců.
- *DOAJ žádá neurgovat rozhodnutí u žádostí podaných před dobou kratší než 6 měsíců.*

Přijetí časopisu do DOAJ

- V případě přijetí časopisu do DOAJ bude na e-mailovou adresu uvedenou v otázce 10 (může se lišit od kontaktní osoby, která formulář vyplňovala; otázky 56–58) doručěn automatický e-mail potvrzující přijetí do DOAJ.
- V následujícím e-mailu budou doručeny přihlašovací údaje k účtu vydavatele, jehož prostřednictvím se nahrávají metadata článků. Jestliže žadatel tento e-mail neobdrží, je vhodné zkontrolovat složku spamů. Je rovněž možné, že časopis byl přiřazen k již existujícímu hromadnému účtu.⁴

Zamítnutí přijetí časopisu do DOAJ

- Časopis obdrží e-mail od editora DOAJ s důvody zamítnutí.
- Po 6 měsících, není-li uvedeno jinak, a pokud splňuje všechny potřebné požadavky, může časopis znovu požádat o evaluaci.
- Žádosti podané před uplynutím stanovené doby budou zamítnuty automaticky.

⁴ Na FF je záměr nahrávat metadata jednotně z Digitální knihovny FF MU.

Časté důvody zamítnutí

- časopis / kontaktní osoba nereaguje na e-maily od editorů DOAJ – po 1 měsíci bude žádost zamítnuta. (Doporučujeme kontrolovat častěji složku spamů, neočekávat e-mail výhradně z adresy doaj.org (hodnotitelé DOAJ jsou zaměstnanci různých institucí).
- poskytnuté kontaktní údaje neobsahují jméno
- zpoždění ve vydávání 1 rok
- neúplné nebo nesprávné ISSN
- neúplné vyplnění formuláře
- uvedení totožné URL adresy ve všech položkách formuláře
- duplicitní žádost
- časopis již je v DOAJ zařazen
- časopis nedodržuje zásady transparentnosti a dobré praxe ve vědeckém publikování
- časopis nespĺňuje základní požadavky DOAJ
- časopis není otevřený
- časopis nezveřejňuje články původního výzkumu

„TOP“ OTEVŘENÉ ČASOPISY V DOAJ = značka DOAJ Seal of Excellence

Časopisy, které splňují vysokou úroveň otevřenosti a publikačních standardů, obdrží značku DOAJ Seal of Excellence. Kromě základních kritérií musí navíc splňovat ještě 7 „best practice“ kritérií:

- je zajištěna dlouhodobá ochrana a archivace obsahu externí službou (otázka 25)
- články mají trvalé identifikátory (nejběžnější je DOI; handle nebo ARK jsou také možné) (otázka 28)
- časopis poskytuje DOAJ metadata článků s linky na plné texty, a to do 3 měsíců od přijetí časopisu do DOAJ (otázka 29)
- strojově čitelné licenční podmínky CC v metadatech článku (otázka 45)
- časopis umožňuje znovuužití a zpracování obsahu v souladu s licencemi CC BY, CC BY-SA, CC BY-NC, CC BY-NC-SA (otázka 47)
 - licence CC BY-ND a CC BY-NC-ND (čili licence s prvkem ND, No derivatives) nejsou pro DOAJ Seal přijatelné
- časopis má zaregistrovanou autoarchivační politiku ve veřejném registru (např. SHERPA/RoMEO) (otázka 51)
- časopis neomezuje autorská práva autora článku (otázka 52)⁵

Značka DOAJ Seal není známkou vědecké kvality časopisu.

⁵ Časopis neomezuje autorská práva autora článku, jen je mu v potřebném rozsahu udělena licence.

Doporučené zdroje:

Principles of Transparency and Best Practice in Scholarly Publishing

<https://doaj.org/bestpractice>

<https://publicationethics.org/resources/guidelines-new/principles-transparency-and-best-practice-scholarly-publishing>

COPE Core practices <https://publicationethics.org/core-practices>

DOAJ. Information for Publishers

<https://doaj.org/publishers>

DOAJ. Frequently Asked Questions

<https://doaj.org/faq>

Learn about DOAJ and Open Access Best Practices (série videí od DOAJ)

https://www.youtube.com/playlist?list=PLgsj-CNPbicMgBrdzA4jfevecibpl_a1G

DOAJ. Copyright & Licensing help

<https://doaj.org/rights>

DOAJ News service: News, updates & developments from DOAJ. Copyright and Licensing Incompatibility. Part 1

<https://blog.doaj.org/2015/05/19/copyright-and-licensing-incompatibility-part-1>

<https://blog.doaj.org/2015/05/19/copyright-and-licensing-incompatibility-part-1/#embedded>

DOAJ News service: News, updates & developments from DOAJ. Copyright and Licensing. Part 2

<https://blog.doaj.org/2015/06/02/copyright-and-licensing-part-2/>

DOAJ News service: News, updates & developments from DOAJ. Copyright and Licensing. Part 3

<https://blog.doaj.org/2018/02/27/copyright-and-licensing-part-3/>

Simandlová, Tereza. Co je a co není otevřený časopis: kvalitativní standardy dle DOAJ

<https://www.slideshare.net/terkakliste/co-je-a-nen-oteven-asopis-kvalitativn-standardy-dle-doaj>

Simandlová, Tereza. DOAJ a jeho nová hodnotící kritéria

<http://docplayer.cz/68053376-Doaj-a-jeho-nova-hodnotici-kriteria.html>

Budapest Open Access Initiative

<http://www.budapestopenaccessinitiative.org>

By "open access" to this literature, we mean its free availability on the public internet, permitting any users to read, download, copy, distribute, print, search, or link to the full texts of these articles, crawl them for indexing, pass them as data to software, or use them for any other lawful purpose, without financial, legal, or technical barriers other than those inseparable from gaining access to the internet itself. The only constraint on reproduction and distribution, and the only role for copyright in this domain, should be to give authors control over the integrity of their work and the right to be properly acknowledged and cited.

<http://www.budapestopenaccessinitiative.org/read>

Berlin Declaration on Open Access to Knowledge in the Sciences and Humanities

<https://openaccess.mpg.de/Berlin-Declaration>

aj.